

RELIGIE
& FILOSOFIECoachen
met trage
vragen

BEZIELING Loopbaanvragen zijn ook levensvragen, zegt coach Lieke van Stekelenburg. Bij haar aan tafel kan een gesprek over het werk zomaar uitmonden in een soort biecht.

interview **Stevio Akkerman**

Lieke van Stekelenburg werkte al een tijd als loopbaanadviseur, toen ze tot de conclusie kwam dat de vragen van haar cliënten veel verder reikten dan hun werk. Blijkbaar confronteert ons professionele bestaan ons met de dilemma's van het bestaan zelf. Dat was voor haar reden om er een studie theologie bij te doen – om van daaruit de bezieling van mensen ter sprake te kunnen brengen als ze bij haar komen voor begeleiding. “Je kunt een mens niet beperken tot zijn baan, je moet daar de andere levensgebieden bij betrekken en dan gaat het uiteindelijk om zingeving.” Maar ze ziet ook dat coaching – echt een *booming business* – die dimensie dreigt te negeren en dan alleen wordt ingezet om mensen in een mal te gieten. “Het gevaar is dan dat juist de belangrijkste vragen buiten het werk worden gehouden.”

Ik kan me voorstellen dat werkgevers dat allemaal veel te vaag vinden. Hoezo levensvragen? Als iemand problemen heeft met zijn werk, dan is dat een kwestie van time-management of tekortschietende competenties. “Dat is een heel instrumentele manier van denken, die past in een cultuur van rekenschap vragen in plaats van verantwoordelijkheid geven. Veel mensen komen daardoor knel te zitten. En dat heeft te maken met levensvragen, want die gaan over de idealen die mensen willen nastreven, over waar ze gelukkig

van worden, hoe ze het leven willen inrichten, soms na ingrijpende gebeurtenissen, hoe ze een goede ouder kunnen zijn, ook als ze meer dan fulltime moeten werken. Als je die vragen buiten beschouwing laat, beperk je de kans op succesvolle coaching, daar kwam ik eigenlijk vanzelf achter, en vervolgens heb ik dat willen verdiepen.”

Ga dat maar bespreken bij de psycholoog of pastor, zullen bedrijven zeggen, dit heeft niets met werk te maken. “Dat zou een misvatting zijn. Je kunt het professionele functioneren van mensen niet loskoppelen van wie ze zijn. Bovendien: als je doorstoot naar de essentiële vragen, verloopt een coachingstraject vaak veel sneller. Ik ben soms in drie, vier sessies al klaar. Daarin bespreek ik ook de belemmeringen, blokkades, trauma's en angsten – de doos tissues staat klaar – maar ik zet dan toch altijd de stap naar: wat ga je nu doen, waar wil je naar toe? Niet alles hoeft eerst helemaal uit en te na behandeld te zijn. Als er sprake is van pathologie, borderline of iets dergelijks, moet je mensen naar een therapeut sturen, maar voor geestelijk gezonde cliënten geldt dat niet, die kun je prima als coach begeleiden. Ook gezonde mensen zien soms niet meer hoe het verder moet, dat is heel normaal. Waarom ben ik niet meer gelukkig in mijn werk, waarom loopt mijn huwelijk vast, welke kant moet ik op?”

U wendde zich tot de theologie om beter beslagen ten ijs te komen. Had het ook filosofie kunnen zijn, of psychologie?

Lieke van Stekelenburg: 'Ik zie de mens als een mysterie, waar je nooit helemaal de vinger achter kunt krijgen.' FOTO KOEN VERHEIJDEN

“Nee, daarvoor zijn dat toch te veel mentale wetenschappen, terwijl de theologie reikt naar het geheim. Dat is ook hoe ik de mens zie: als een mysterie, waar je nooit helemaal de vinger achter kunt krijgen. De theologie biedt bovendien ruimte om met rituelen, symbolen en verhalen te werken, wat meer recht doet aan wie mensen zijn. Voor mijzelf geldt dat ik mij altijd gedragen heb gevoeld, onderdeel van een groter geheel, en dat beschouw ik als een wonder – ook dat bracht me bij de theologie. Veel mensen vragen me of ik gelovig ben, maar ik kan je vertellen dat je door theologie eerder van je geloof afvalt dan dat je ertoe wordt bekeerd. Toch is het voor mij een heel rijke discipline, met religieuze, filosofische, culturele en psychologische diepte.”

Maar u brengt God niet in bij het coachen? “Nee. Ik breng wel spiritualiteit in,

‘Ik zal niet met bijbelteksten aankomen, maar wat ik wel kan doen, is cliënten bij zichzelf het goddelijke aan laten raken’

hoe vervuld dat begrip ook is. Ik zie het als datgene waarmee je verbindt, als geestdrift die je ambities bepaalt, je dromen, je richting. Daar vraag ik altijd naar, juist in onze geseculariseerde samenleving. Ik zal niet met bijbelteksten aankomen, maar wat ik wel kan doen, is cliënten bij zichzelf het goddelijke aan laten raken.”

Wat is dat dan?

“Dat je mee kunt gaan in gebieden waar mensen nog woordeloos zijn. Laten zien dat mensen verschillende dimensies hebben, ook in datgene wat ze nog niet kunnen benoemen. Daar kunnen we met behulp van trage vragen bij in de buurt komen. Ik noem dat mysterie het goddelijke, omdat er iets is dat we intuïtief verstaan, iets wat ons verder brengt dan onze woorden, verder dan ons denken. En de theologie heeft me geholpen dat aan te raken, door dichtert bij de mensen te komen, in de vorm van

COACHINGSBEDRIJF

Lieke van Stekelenburg heeft sinds 1998 haar eigen coachingsbedrijf, ConSense. Haar cliënten zijn voornamelijk hoogopgeleide professionals, onder wie accountants, notarissen, juristen, artsen, directeurs in profit en non-profit organisaties en ondernemers. Ze studeerde theologie in Tilburg en doceert ethiek en coachingsvaardigheden aan de opleiding toegepaste psychologie aan de Fontys Hogeschool in Eindhoven.

‘ETHISCH KOMPAS’ STUDENT

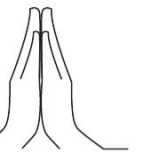
Van Stekelenburg doet met een promotiebeurs van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) aan de Vrije Universiteit in Amsterdam promotie-onderzoek naar de vorming die hbo-studenten nodig hebben om uit te groeien tot ‘verantwoordelijke professionals met een moreel kompas’. De onderzoeksvraag is afgeleid van de onderwijsdoelen van de landelijke Vereniging Hogescholen. “Dat staat niet los van de bankencrisis van 2008 en integriteitstwesties in de politiek, sport, vastgoed en onderwijs; sindsdien zie je bij allerlei organisaties in verschillende terminologie het ‘ethisch kompas’ opduiken, maar wat we er precies mee bedoelen blijft nogal vaag.” Bedoeling van haar onderzoek is bouwstenen te vinden bij de filosofie van de actuele levenskunst en de deugdeethiek om studenten moreel te vormen. Daarnaast wordt onderzocht welke ideeën studenten zelf hebben over hun moraliteit en welke personen daarin voorbeelden voor hen zijn. Haar ervaring als docent heeft Van Stekelenburg tot dusver geleerd dat studenten veel minder materialistisch en ‘van God los’ zijn dan wel wordt aangenomen. “Ze kunnen misschien niet alles duiden in morele termen, maar ze hangen aan je lippen als het gaat om vragen als wie wil je zijn als mens, en wat wil je betekenen in je werk.”

Hoe komt dat? “De filosoof Charles Taylor noemt dat het instrumenteel met mensen omgaan; de ander wordt gezien als instrument voor het bereiken van de eigen doelstellingen, en dat vertaalt zich in bureaucratie, schaalvergroting, doorgeplaatte regelgeving. Daar komt bij dat iedereen tegenwoordig zelf verantwoordelijk wordt gehouden voor zijn eigen geluk – alsof geluk zo maakbaar is en iedereen zo autonoom. Wat we daar zien, is een overschatting van de zelfredzaamheid. Ik denk dat wij anderen nodig hebben, dat we het niet alleen kunnen doen en dat ook niet moeten willen.”

Betekent uw werkwijze dat u een niche bedient, of spreekt dit ook mensen aan die zichzelf helemaal niet zien als spiritueel?

“Ik dacht inderdaad dat ik een niche zou bedienen, maar er blijkt een enorme behoefte aan te bestaan, juist omdat er zoveel vervlakking is. Er wordt vaak alleen maar gekeken naar hoe mensen presteren, niet naar wie ze zijn. Tegen organisaties waar mensen in zo-en-zoveel uur tot *high-level-performance* moeten worden gebracht zeg ik nee, ik wil cliënten niet in een mal persen. De

JEAN-JACQUES SUURMOND

Pedofielen zijn
geen monsters

Op een foto wordt hij, de handen geboeid, als lange Nederlander door Cambodjaanse agenten op sandalen afgevoerd. Ik ken hem wel, pastor Nico die laatst betrap werd op het maken van pornofoto's van kinderen. Alweer jaren geleden leidde hij het jeugdwerk in conferenties waaraan ik meewerkte. Evenals veel andere kinderen, waren die van mij weg van hem. Mijn oudste dochter woont nu in Cambodja en zal hem mogelijk, in overleg met zijn bisschop, in de gevangenis opzoeken.

Pedofilie roept weerzin en terechte verontwaardiging op. De combinatie van een ontlukende seksualiteit met een volwassene die daarvoor betaalt is voor een kind heel verwarrend. In je kwetsbare naaktheid word je een object. Legio zijn de voorbeelden van mensen die daardoor op latere leeftijd ernstig in de knoop zijn geraakt.

Nico S. is pastor van de oud-katholieke kerk. Uit eigen beweging vertelde hij de bisschop dat hij een voorkeur heeft voor minderjarige jongens. Hij werd verplicht deskundige hulp te zoeken, vertrouwenspersonen begeleiden hem en er werd op toegezien dat hij nooit alleen met kinderen werkte. Voor zover bekend is hij in zijn pastorale werk niet over de schreef gegaan.

Toch is er kritiek op de kerk die hem een kans gaf. Zou dat komen omdat we leven in de bubbel van een volmaaktheidsideaal, zodat mensen al snel de grond in worden geboord als ze iets verkeerd doen? Artsen, leraars, geestelijken en politici weten daar alles van. Maar elk mens, zonder uitzondering, maakt fouten. Dat is de nuchtere visie van het christendom.

Een andere belangrijke christelijke overtuiging is dat we uit genade leven. Elk mens mag een kans krijgen.

Het zijn medemensen die zijn
opgezadeld met een razend
moeilijke opdracht

Die gaf de kerk aan Nico S. – een moedig besluit dat nu teleurstellend is uitgepakt. Maar het zou laf en kleinburgerlijk geweest zijn om hem uit angst voor een mogelijk risico bij voorbaat uit te sluiten. Dan ben je meer met jezelf dan met de ander bezig. Dat is de kerk onwaardig. Jezus maakte een tollenaar en zelfs een terrorist (Simon de Zeloot) tot zijn medewerkers.

Het recht moet zijn loop hebben, hopelijk *justice tempered by mercy* (recht verzacht door genade) zoals Shakespeare het noemt. Maar in gevangnissen staan pedofielen onderaan de rangorde en die in Cambodja zijn berucht. Naast straf hoort bij boetedoening dat er omgezien wordt naar de kinderen die hij voor zijn filmpjes heeft gebruikt.

In het jongerenwerk heeft Nico S. veel betekend en als Schipholpastor stond hij onder meer de nabestaanden van de MH17-ramp bij. Pedofielen zijn geen monsters maar medemensen die door hun geaardheid zijn opgezadeld met een razend moeilijke opdracht.

Seksualiteit is een diepe oerkracht, normaal soms al ingewikkeld genoeg. Die definieert mede onze relaties en wie we zijn. Maar als pedofiel mag en kan je er niks mee, nu niet en nooit. Je moet je gevoelens onderdrukken waardoor ze je echter langs een achterdeur kunnen overvallen. Beter is ze te sublimeren wat echter veel wijsheid en discipline vraagt. Dan dragen ze bij aan de kwaliteit van je leven, en dat van anderen. Maar hiervoor krijgen pedofielen bar weinig steun en begrip van hun omgeving. Soms worden ze hun eigen wijk uitgejaagd.

Kinderen moeten beschermd worden, dat staat buiten kijf. Maar hoe gaan wij om met de pedofiele naaste? Helpen we hem in zijn moeilijke uitdaging of maken we diens lot alleen maar zwaarder?

Weerzin tegen pedofielen is begrijpelijk, maar dan wel *tempered by mercy*.